

Työ- ja elinkeinoministeriö
Luonnos 11.9.2023

MUISTIO

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI LAIVANRAKENNUKSEN INNOVAATIOIHIN MYÖNNETTÄVÄSTÄ VALTIONAVUSTUKSESTA ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

Pääasiallinen sisältö

Laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen esitetään muutoksia yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen tehtyjen muutosten vuoksi, esimerkiksi laivanrakennuksen innovaatiotukea koskevan valtionavustuksen enimmäismäärä esitetään nostettavaksi 25 miljoonaan euroon. Valtioneuvoston asetus tulisi voimaan 1.1.2024 ja se olisi voimassa 31.12.2026 asti.

1 Asian tausta

Laivanrakennuksen innovaatioihin on voitu myöntää tukea komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 nojalla tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan (ns. yleinen ryhmäpoikkeusasetus) nojalla. Yleisen ryhmäpoikkeusasetukseen tehtiin muutoksia 23.6.2023 komission asetuksella (EU) 2023/1315, jotka tulivat voimaan 1.7.2023. Asetuksen muutokset ovat osa Euroopan komission 1.2.2023 antaman vihreän kehityksen teollisuus-suunnitelman (COM(2023) 62 final) toimenpiteitä. Muutosten tavoitteina on yksinkertaistaa ja nopeuttaa julkisen tuen myöntämistä EU:n vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Muutokset luovat myös tarvittavan perustan Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan taloudellisiin vaikutuksiin puuttumiseksi ja edistävät osaltaan Euroopan talouden elpymistä, johon myös koronaviruspandemia ja energian korkeat hinnat ovat vaikuttaneet. Asetuksen muutosten voimaantulon jälkeen alkoi kuuden kuukauden mukauttamisaika kansallisille tukiohjelmille.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutosten vuoksi laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen esitetään muutoksia.

2 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset ovat mahdollistaneet aina vuoden 2004 alusta alkaen niin sanotun innovaatiotuen myöntämisen laivanrakennusteollisuudelle. Euroopan komissio hyväksyi suomalaisen innovaatiotukiohjelman ensimmäistä kertaa vuonna 2008. Laivanrakennuksen innovaatioiden tukiohjelmaa on jatkettu viidesti Suomessa, viimeisellä kerralla vuoden 2023 loppuun asti. Nyt voimassa oleva valtioneuvoston asetus laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta annettiin 9.4.2015. Asetukseen on tehty muutoksia valtioneuvoston asetuksilla 1153/2017 ja 1109/2020. Viimeisimmässä valtioneuvoston asetuksessa säädetyt muutokset tulivat voimaan 1.1.2021.

Laivanrakennuksen innovaatiotukea koskevan ohjelman keskeisenä tarkoituksena on ollut turvata laivanrakennuksen innovaatioedellytykset saman tasoina kuin ne ovat kilpailijamaissa ja kannustaa yrityksiä pilotoimaan uusia innovatiivisia ratkaisuja, jotka parantavat yhtiöiden kilpailukykyä ja tuottavuutta sekä ovat houkuttelevia myös laivanrakennusyhtiöiden asiakkaille parantaen myös niiden toimintaedellytyksiä. Innovaatiotuen avulla telakat voivat toteuttaa myös entistä ympäristöystävällisempiä ratkaisuja.

vällisempiä ratkaisuja. Globaalissa kilpailutilanteessa innovaatiotuki on arvioitu tärkeäksi Suomen laivanrakennusteollisuuden innovatiivisten uusien konseptien luomiselle sekä kilpailukyvyille.

Nykytilassa tuen ja hankkeiden arviointi on Innovaatiokeskus Business Finlandin (jäljempänä *rahoituskeskus*) tehtävänä, mutta sen normaalit tuki-instrumentit innovaatioiden kehittämiseen eivät ole käytettävissä, koska laivanrakennusteollisuudessa suunnittelu, kehittäminen ja innovaatiotoiminta toteutetaan laivatilauksen vahvistuttua. Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 14 §:n mukaisesti avustuksesta päättää rahoituskeskus kuultuaan työ- ja elinkeinoministeriötä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi kuitenkin päättää avustuksen myöntämisestä, jos päätöksellä on erityistä merkitystä asetuksen soveltamisen kannalta.

Laivanrakennushankkeiden innovaatiotukeen on voitu myöntää valtioavustusta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 25 artiklan nojalla, joka koskee tutkimus- ja kehityshankkeisiin myönnettävää tukea. Tukea voidaan saada kokeelliseen kehittämiseen, toteutettavuustutkimuksiin, laivanrakennukseen, laivankorjaukseen, aluksen rakenteen muuttamiseen sekä öljyn, kaasun tai uusiutuvan energian etsimisessä käytettäviin rakenteisiin. Valtionavustukseen sovelletaan myös valtionavustuslakia (688/2001). Asetuksen mukainen hankekohtainen enimmäistukimäärä oli aiemmin 10 miljoonaa euroa, ja sitä korotettiin vuoden 2021 alussa voimaan tulleen asetusmuutoksen yhteydessä 15 miljoonaan euroon.

Business Finland myönsi laivanrakennuksen innovaatiotukea koskevaa avustusta seuraavasti vuosina 2020-2022¹:

Vuosi	Business Finlandin rahoituksen määrä yhteensä	Business Finlandin tukemien hankkeiden määrä	Liikevaihto, yritykset (1000 euroa)*	Henkilöstön lukumäärä, htv, yritykset*	Palkkasumma (1000 euroa)*
2020	23 milj. €	3	2 215 451	5 901	263 818
2021	39 milj. €	4	2 361 311	5 562	268 152
2022	2,3 milj. €	1	-	-	-
Yhteensä 2020 – 2022	64,3 milj. €	8	-	-	-

*Liikevaihto-, henkilöstö- ja palkkasummatiedot perustuvat toimialan (TOL 301 Laivojen ja veneiden rakentaminen) tilastoihin vuosilta 2020 – 2021. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto, Tilastokeskus www.stat.fi

Koronapandemia vaikutti risteilyliiketoimintaan ja siten edelleen risteilijöitä rakentavien telakoiden toimintaan negatiivisesti. Laivanrakennushankkeita viivästyttiin, mikä aiheutti myös rahoitus- ja maksatuspäätösten aikatauluihin muutoksia ja viiveitä.

Laivanrakennuksen innovaatiotukeen ei ole osoitettu pysyvää rahoitusta valtion talousarviossa, vaan hallitus esittää rahoituskeskukselle myöntövaltuutta tarvittaessa. Vuoden 2023 valtion talousarvioesityksessä laivanrakennuksen innovaatiotukea koskevalle momentille 32.20.46 myönnettiin määrärahaa 25 343 000 euroa. Vuonna 2023 rahoituskeskus voi tehdä uusia rahoituspäätöksiä yhteensä enintään 20 miljoonalla eurolla.

¹ Tiedot perustuvat Business Finlandin tilinpäätösten tietoihin vuosilta 2020-2022.

Valtioneuvoston asetukseen ehdotetaan tehtävän muutokset, jotka johtuvat yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksista. Asetuksessa säädettyä kokeellisen kehittämisen määritelmää muutettaisiin. Avustuksen enimmäismäärä ehdotetaan nostettavaksi 25 miljoonaan euroon, joka on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen sallima avustuksen enimmäismäärä. Tukimäärä voi jatkossakin olla enintään 25 prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Valtioneuvoston asetuksen voimassaoloaikaa ehdotetaan pidennettäväksi vuoden 2026 loppuun asti yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaoloaikaa vastaavasti.

3 Pääasialliset vaikutukset

Teollisuussijoitus selvitti työ- ja elinkeinoministeriön tilaamana meriteollisuuden tilannekuvan. Selvitys valmistui 5.7.2023². Sen mukaan meriteollisuuden näkymät Suomessa ovat melko positiiviset. Neljällä suurimmalla telakalla, ja näistä erityisesti Meyerin Turun telakalla, on suuri merkitys koko toimialalle. Laivanrakennuksen innovaatiotuen tavoitteena on varmistaa ja vahvistaa innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa Suomessa rakennettavissa aluksissa ja siten edistää telakoiden kansainvälistä kilpailukykyä ja työllistävyyttä koko arvoketjussa.

Laivanrakennuksen innovaatiotuki kohdennetaan alushankkeen innovatiivisten ratkaisujen kehittämisen ja toteuttamisen aiheuttamiin kustannuksiin. Tuki voi olla enintään 25 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Hankekohtaisen tuen enimmäismäärän nostaminen ehdotettavalla asetuksen muutoksella 25 miljoonaan euroon tarkoittaisi siten suurten ja sarjassaan ensimmäisten alusten tukisumman nostamisen mahdollisuutta, sillä näissä aluksissa innovaatioiden osuus ja kustannukset ovat suurimpia. Suomessa toimivat telakat ovat erikoistuneet loistoristeilijöihin, matkustaja-autolauttoihin, jäänmurtajiin ja viranomaisaluksiin, joiden rakentamisessa tarvitaan erityisosaamista ja aluskohtaisia innovaatioita. Laivanrakennuksen innovaatiotuen avulla voidaan tukea uusien, esimerkiksi meriliikenteen päästörajoituksiin vastaavien ratkaisujen kehittämistä. Tuen enimmäismäärän nostaminen turvaisi suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä muihin eurooppalaisiin kilpailijoihin nähden. Tuen enimmäismäärän nostaminen edistäisi telakoiden suurempia panostuksia niiden omaan TK-toimintaan. Telakkateollisuuden verkostomaisen luonteen vuoksi tuki parantaa myös verkostoon kuuluvien pk-yritysten mahdollisuuksia panostaa innovatiivisuuteen. Lisäksi tuen enimmäismäärän nostaminen mahdollistaisi suuremman riskinoton haettaessa kilpailukykyä tuotteiden innovatiivista ominaisuuksista.

Laivanrakennuksen innovaatiotukeen varaudutaan valtion talousarvioissa sitä mukaa, kun tuensaajat ilmoittavat Business Finland -rahoituskeskukselle tukitarpeistaan. Valtuuden käyttö ja määrärahojen maksatus toteutuvat vain, mikäli telakoiden alushankkeet toteutuvat. Ehdotettavalla asetuksen muutoksella tuen enimmäismäärän nostaminen 25 miljoonaan euroon voisi mahdollisesti johtaa aiempaa suurempiin avustusvaltuus- ja määrärahatarpeisiin valtion talousarviossa. Kuitenkin vaikka asetuksen muutoksen sallisi aiempaa suuremman enimmäistukisumman, säilyisi myönnettävän tukisumman harkinnan mahdollisuus sekä valtion talousarvioprosessin, että rahoittajan tukikelpoisuusarvioinnin yhteydessä.

Laivanrakennuksen innovaatiotuesta vaikuttavuudesta vuosien 2017-2022 aikana valmistellaan vaikutustenarviointi, jonka tulosten on tarkoitus valmistua syksyn 2023 aikana.

---

² Selvitys (englanniksi): State of Finnish Marine Industry 2023, 5.7.2023, https://tesi.fi/wp-content/uploads/2023/07/20230705_meriteollisuus selvitys_tesi.pdf

4 Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetuksen muutokset on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Business Finlandilta on pyydetty kommentit asetusmuutokseen valmistelun aikana.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja lausuntopalvelu.fi -sivustolla ajalla 12.9.-9.10.2023 seuraavilta tahoilta: Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Finnvera, Meriteollisuus ry, Teknologiateollisuus, liikenne- ja viestintäministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen Teollisuussijoitus (Tesi). Saadut lausunnot on julkaistu säädöshankkeen verkkosivulla.

[Täydennetään lausuntopalaute.]

[Yritystukineuvottelukunnalta on pyydetty lausunto asetusluonnoksesta.]

[Ehdotettu asetus on tarkistettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.]

5 Säännökohtaiset perustelut

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 kohtaa *kokeellisen kehittämisen* määritelmästä muutettaisiin vastamaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 86 kohdan mukaisen määritelmän muutosta. Määritelmän muutoksella täsmennettäisiin, että tukea on mahdollista kohdistaa erityisesti digitalisten prosessien, tuotteiden ja palveluiden parantamiseen.

10 §. *Avustuksen myöntämisen edellytykset.* Pykälän 1 momentin 3 kohtaa muutettaisiin siten, että rahoitusta voidaan myöntää yritykselle, josta on tullut vaikeuksissa oleva yritys 1 tammikuuta 2020 ja 31 joulukuuta 2021 välisenä aikana. Muutos perustuu yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohtaan.

11 §. *Avustuksen enimmäismäärä.* Pykälässä avustuksen enimmäismäärää nostettaisiin 25 miljoonaa euroon nykyisestä 15 miljoonan euron enimmäismäärästä. Avustus voi kuitenkin olla enintään 25 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Muutos johtuu yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan 1 kohdan i alakohtaan iii alakohtaan muutoksesta, jonka mukaisesti tukea voidaan myöntää enintään 25 miljoonaa euroa yritystä ja hanketta kohden, jos hanke on ensi sijassa kokeellista kehittämistä.

Avustuksen enimmäismäärän nosto on perusteltua muun muassa yleisen hintatason nousun vuoksi ja suomalaisten yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi vastaaviin eurooppalaisiin kilpaileviin yrityksiin nähden. Suomen telakkateollisuudessa on erikoistuttu muun muassa suurten loistoristeilijöiden ja arktisissa olosuhteissa operoivien erikoisalusten rakentamiseen. Korean ja Kiinan telakkateollisuus on muun muassa työllistämisyistä pyrkinyt erityisesti risteilyalusmarkkinoille, mutta tuotteiden monimutkaisuus ja innovatiivisuus ovat hidastaneet tätä kehityssuuntaa. Maailmantalouden ja varsinkin Kiinan talouden kasvun hiipuessa telakoiden kilpailu valtiontukien avulla tulee todennäköisesti kiristymään entisestään. Suomen kilpailukyvyn säilyttämiseksi markkinoilla on tärkeää, että kehitetään yhä innovatiivisempia tuotteita.

19 §. *Voimaantulo.* Asetuksen voimaantuloaika muutettaisiin 31 joulukuuta 2026 asti yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaolon jatkumisen vuoksi. Muutoksesta voimassaoloaikaan säädetään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 59 artiklassa.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2024.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muutokset ovat tulleet voimaan 1.7.2023. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaoloa on jatkettu 31 joulukuuta 2026 asti. Näin ollen esitetään, että valtioneuvoston asetus olisi voimassa vastaavasti 31 joulukuuta 2026 asti.

Hankkeeseen, jolle rahoituskeskus on antanut avustuspäätöksen ennen tämän asetuksen voimaantuloa, sovelletaan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7 Toimeenpano ja seuranta

Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa ja valvoo asetukseen esitettävien muutosten täytäntöönpanoa osana lakiin perustuvaa Business Finlandin ohjaus- ja valvontatehtäväänsä.